

Štampa vsaki četrtlet in
v Mariboru s pošiljanjem
na dan za celo leto 32 din.,
za leto 16 din., četri leta
1 din. Izven Jugoslavije
36 din. Naročnina se pošlje
na upravištvu „Sloven-
skega Gospodarja“ v Ma-
riboru, Koroška cesta 5.
Štampa se dopolnjuje do od-
povedi. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Telefon interurban št. 115.

Posredna številka stane 1 50 din.

Polnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru
Koroška cesta št. 5. Štampa
pbi se ne vračajo. Uprav-
ništvo sprejema naročnina,
inserate in reklamacije.
Cene inseratov po dogo-
voru. Za večkratne objave
primeren popust. Naročnik
reklamacije so pošilja
proste.
Čekovni račun pošilja
uradu Ljubljana št. 10.600.
Telefon interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

24. številka.

MARIBOR, dne 12. junija 1924.

58. letnik.

Ali jadramo v brezpravnost?

Znani pregovor pravi: »Pravica je podlaga državam.«
Država ima vzrok za postanek in razlog za obstanek v
naravnem pravu, ki z ozirom na človeško naravo, njeno
družabnost in nedostatnost, njene sposobnosti in zahteve
določa sožitje ljudi v državi in pod državno vlastjo. Na-
men države je predvsem pravno varstvo, varstvo svobode
in prava za poedinca, za družbe in stanove, za narod, za
vse državljane. Ako država te svoje bistvene dolžnosti ne
izpolnjuje, nima praznaprav več razloga za obstanek. Me-
sto pravne organizacije postane organizacija nasilja in
izkoriščanja, koje se polaščajo maloštevilniki za dosego
svojih sebičnih namenov proti velikemu številu držav-
ljanov-podaničkov, ki so brez prava in brez moči.

Vlada, ki sedaj upravlja našo državo, ne odgovarja
načelom prava. Ona je vlada manjšine, ki se je proti jas-
nim določbam temeljnega državnega zakona — ustave
vsilila državi in ki se v protislovju z ustavo drži na krmilu.
Po temeljnem državnem zakonu je naša država parlamen-
tarna država. Brez dovoljenja ljudstva, zastopanege po
svojih poslancih v parlamentu, se ne sme ustvariti noben
zakon. Brez dovoljenja ljudstva in proti njegovi volji se
ne sme voditi državna uprava, ki mora biti pod strogo
kontrolno ljudstva in njegovih zastopnikov. Sedanja vlada
pa ne uživa zaupanja večine naroda, ona je protiparla-
mentarna, protiuslavna, protizakonita.

Pašič-Pribečevičeva vlada je nasilnega značaja. Da
more ostati na vlasti, je zatvorila parlament ter s tem
ljudstvu in njegovim zastopnikom zamašila usta. Porojena
iz nasilja, se hoče z nasiljem vzdržati na površju. Teror
— strahovanje je sredstvo, kojega se poslužuje. V tem
oziru služijo njenim ciljem nasilniške organizacije, ki
svoje ideje razširjajo ne z besedo in prepričevanjem, mar-
več z batino in revolverjem.

Dve organizaciji prideta v tem oziru posebno v poš-
tev: orjuna — organizacija jugoslovenskih nacionalistov,
in Srnao — srbska narodna omladina. Prva pripada demo-
kratski, druga radikalni stranki. Prva hoče vse pojugo-
slaviti, druga pa posrbiti. Prve se sedanja vlada poslužuje
v prečanskih krajih, sedaj zlasti v Sloveniji, druge pa v
Vojvodini, Bosni in tudi v Srbiji.

V nedeljo, dne 1. junija, je orjuna trboveljske delavce
učila jugoslovanstva. Poduk je bil krvav, ker sta kot učni
sredstvi služila revolver in puška. Uspeh je izreden, ker
je bilo dosti mrtvih in še več ranjenih. Ti gotovo ne bodo
pozabili jugoslovanstva, ker jim je bilo zapisano v lastno
kožo. Tega in vsega drugega, kar je nasilniška jugoslo-
vanska organizacija uganjala ta dan v Trbovljah, ustrelitve
delavca Fakina in vseh drugih pojavov nasilnosti ljudstvo

ne bo pozabilo. Pozabilo pa tudi ne bo postopanja držav-
ne oblasti pri tej priliki.

Usoda Slovenije je prešla v roke maloštevilne demo-
kratske klike — trope, krdela ljudi, ki hočejo gospodariti
nad slovenskim ljudstvom. Ako bi danes v Sloveniji bile
volitve, bi ta klika menda ne dobila nad 1% vseh volilcev.
In vendar strahuje narod in gospodari nad njim po mili
volji, kakor da bi najmanj 1/3 vsega ljudstva bile za njo.

Da more ta klika pod Žerjavovim vodstvom svoje hu-
dobne nakane v Sloveniji vršiti nemoteno, je izmenila
velika župana z osebama brezpogojne demokratske posluš-
nosti. Za Ljubljano je imenovan dr. Baltič, za Maribor dr.
Otmir Pirkmaier. Dr. Pirkmaier je najmlajši izmed okraj-
nih glavarjev. Njegove sposobnosti so skromne. Njegovo
uradno poslovanje je dostikrat trčilo ob trdo obsodbo
ljudstva. Pa je gospod Otmir vendar preskočil vse sta-
rejše, sposobnejše in bolj spoštovane uradnike. Vzrok je
v tem, ker je poslušno crodje v rokah demokratske stran-
ke. Žerjavovci napovedujejo v Sloveniji dobo preganjanja
Slovenske ljudske stranke in s tem vsega slovenskega
ljudstva. Tlačil se bo zakon, gazila se bo pravica.

Napoveduje se boj slovenskim krščanskim zasebnim
šolam, ki jih vodijo šolske sestre in druge redovnice.
Pravzaprav ne bi te šole smele brigati demokratov, ker
svojih otrok menda ne pošiljajo v nje. Če jih pa pošiljajo,
šole pa preganjajo, je to velika neznačajnost. Te šole so
storiše veliko za obranitev slovenstva v nekdanji državi in
Pribečevič nima nobene pravice, da v imenu narodnosti
zapira te šole. Slovensko ljudstvo ima pravico do teh šol
in ako jih sedaj Pribečevič in Žerjav zatirata, je to proti-
pravni čin.

Napoveduje se sovražno postopanje proti raznim na-
šim organizacijam, proti tisku, zlasti proti časopisju naše
stranke. Dobro. Mi mirno čakamo na to, kar pride. Samo
to povemo gospodom državotvorcem na uho, in sicer tako,
da se nas bo čulo povsod: »Zlomili nas ne bote, ker je
slovenski narod nezlomljiv!« Če bo kdo zlomljen v tem
boju, bo zlomljena slovenska demokratska klika.

Da ne bo nobenega dvoma in slepomišenja, gospode
slovenske demokrate opozarjamo: »Vi, gospodje, jamčite
za vsako krivico, za vsako preganjanje, za vsak zločin
proti slovenskemu ljudstvu!« Mi ne bomo lovili bele Pa-
šičeve brade, ker nam je predalet. Mi bomo prijeli dr.
Žerjava in Kramerja v Ljubljani, dr. Kalana in drugove v
Celju, dr. Lipolda in drugove v Mariboru, dr. Stajnika v
Ljutomeru, dr. Zdošeka, Stikerja in druge v Brežicah.
Mi delamo odgovorne predstavnike demokratske stranke
po poedinih župnijah in vaseh.

Tako, gospodje demokratil Sedaj smo na jasnem. Za-
čnite! Videli bomo, kdo bo prej končal.

Po krvavih dogodkih v Trbovljah.

Krvavi dogodki v Trbovljah v nedeljo, dne 1. t. m.,
imajo jasen nauk, da je nasilje prvič nekaj ostudnega, pa
naj pride od katerekoli strani, drugič pa to, da je do spo-
padov in krvoprelitja prišlo po posledicah nepoštene in
nasilne politike. Oblastniki so privedli državo v nevzdržno
stanje, da so državljani razdeljeni na dvoje vrst in sicer
na ene, ki jih ne štiti zakon, oziroma oblast, ki bi morala
zakone za vse enako izvajati, in na druge, ki jih oblast
tupi v izvrševanju protizakonitih del. Kakor hitro se mo-
rajo enkrat državljani vpraševati, ali je zakon za vse ali
ni, ali imamo postave ali jih nimamo, je že podana naj-
večja nevarnost za narod in državo.

Pri nas smo po krivdi radikalov in policajdemokratov
ter raznovrstnih njihovih pomagačev žalibog že tako da-
leč in zadnji dogodki v Trbovljah so silno resno svarilo.
Dogodile so se nezaslišne stvari vsled huškanja in raz-
vnetih strasti, a tudi postopanje raznovrstnih oblastnikov
in vseh zagovornikov današnje vladne politike, je nekaj
nezaslišnega. V Trbovljah se še kri ni posušila, ko so že
vsi vladinovci enoglasno začeli gonjo proti vsem, ki od-
klanjajo njihovo politiko. V naslednjem hočemo podati
vrsto dejstev, ki žarko osvetlujejo nepoštenu vladno
družbo ter kažejo tudi vse nevarnosti, ki nastajajo iz te-
ga, da oblasti spijo in se smejo vršiti nasilstva in zločini
nemoteno in brez vsake kazni.

Zakaj je šla orjuna v Trbovlje?

Orjuna je v službi Pašičevih zaveznikov-policajdemo-
kratov in je začela zopet oblastno nastopati, kakor hitro
je prišel Pribečevič v vlado. Pod vodstvom dr. Žerjava se
policajdemokrati v Sloveniji Pašiču predstavljajo kot edi-
ni, ki so sposobni vzdrževati red in radi tega so tudi za-
htevali, naj se izrazite njihove ljudi postavi v Sloveniji
za velike župane in druge oblastnike. Radikali so se te-
mu nekaj časa upirali in žerjavovci so iskali priliko, da
bi se dalo vladi pokazati, kako potrebne bi bile spremem-
be na upravnih mestih v Sloveniji. Taka prilika se je na-
šla s pohodom orjune v Trbovlje. Trbovlje so izrazit de-
lavski kraj, kjer imajo demokrati in orjunaši samo med
uradniki in tužci svoje pristaše. Pa ravno v Trbovlje so
bili poslani orjunaši, da razvijajo svoj prapor. Zakaj? Za-
to, da bi vsled kakega nerada v Beogradu spoznali po-
trebo močne politične roke policajdemokratov. Ker orju-
naši zadnji čas delavce dejensko napadali in v Skofjiloki
celo enega ubili, se je res zgodilo v Trbovljah še veliko
več, kot so žerjavovci pričakovali. Skoraj gotovo je, da
so orjunci sami nameravali napad in izgred, pa če bi tudi
to ne bilo, je razumljivo, da je sestradanim rudarjem mo-

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Ključni pisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

11

Toda Sabora je dobro poznala čudovito ostri po-
sluh, ki je lasten džunglinim prebivalcem, in njihovo
neverjetno gibčnost. Če je veli list nenadoma zašustel,
če je suha vejica slučajno rahlo počila, — to je bil zanje
glasen, svarilen opomin.

In Sabora je vedela, da listje zašumi in vejevje po-
ka pod njo, ko se dvigne v skok njeno močno telo.

Njeno divje rjojenje ni bilo svarilo. Preplašilo bi
naj uboge žrtve, zledenilo bi jim naj kri po žilah za
tisti kratki trenutek, da je padla nanje, zasadila svoje
mogočne kremplje v mehko meso in jih držala brez
upa na beg in rešitev.

In prav je računala. Vsaj glede mladega gorile se
ni zmotila.

Siromak se je ves stresel od strahu, kakor mrtev je
obležal za trenutek. Pa ta kratki trenutek mu je bil
usoden.

Čisto drugače pa se je obnašal mladi belokožec.

Divja džungla je bila njegova učiteljica in Trzan
je bil njen bistri učenc. Nevarnosti, ki so ga neprestano
obdajale, so ga naučile premišljenosti, nagle odločnosti,
pa tudi hladnokrvnosti. Strahu ni poznal, tudi omaho-
vanja in obotavljanja ne. Četudi je bil komaj deset-
letni deček, se je vendar obnašal v boju in v nevarnostih
pogumno, previdno in premišljeno kakor najbolj iz-
urjen in izkušen lovec in borec.

Saborino rjojenje je bliskovito naglo sprožilo nje-
gove misli in te so se z enako bliskovito naglico izpre-
menile v dejanje.

Pred njim je bilo globoko jezero, za njim gotova
smrt, kruta smrt pod krvoločnimi kremplji in strašnim
zobovjem.

Vse do tistih dni mladi belokožec ni bil nič poseben
prijatelj vode. Spominjala ga je na dež in na hladno
vreme.

V vročem pasu Afrike doli ob ravniku sicer malo-
kedaj dežuje, kvečjemu parkrat na leto ob času naše
zime. Pa kadar dežuje, takrat se uliva dež v situhih ne-
vihtah kakor iz škafa. Le pol ure, četrt ure traja tak tro-
pičen naliv, pa dovolj ga je, da je skrajno neprijeten
ljudem in živalim, ki nimajo kam pod streho.

Ob dežju se tudi Trzan ni posebno dobro počutil.
Utrjen je sicer bil, prehladil se ni, pa hlad in mokrota
mu nista dobro dela.

In na te počutke ga je spominjala voda. Ni je ma-
ral, do tistega dne ne, razen kadar ga je žežalo.

Voda in dež pa sta ga spominjala tudi na grom in
blisk.

Nevihite v tistih krajih spremlja namreč strašno
bliskanje in gromenje. Nizko se podijo blaki in iz njih
lete strele kot bi nebo gorelo. Vsa živa bitja se poskrije-
jo od strahu pred strašnim divjanjem narave. Tudi
Trzana je bilo vsikdar strah, posebno dokler je bil še
majhen.

Voda, blisk, grom — ti niso njegovi prijatelji, tako
je sodil.

Pa njegov nagli, bistri razum se je brž odločil in
izbral manjše zlo.

Komaj da so prvi glasovi Saborinega rjojenja pre-
trgali lišino džungle in še preden je ogromna žival do-
vršila polovico skoka, že je jezero zagrnilo svoje hladne
valove nad njegovo glavo.

Plavati ni znal in voda je bila globoka. Pa niti za

trenutek ga ni zapustila njegova hladnokrvnost in iz-
najdljivost.

Delal je z rokami in nogami kot bi hotel splezati
kvišku in bolj slučajno ko namenoma je pogodil kretnje,
ki so potrebne, da človeka drže nad vodo. V par sekun-
dah je bila njegova glava že spet na površju in čutil je,
da ga voda nese, dokler nadaljuje svoje kretnje.

Tako je iznašel plavanje.

Zelo vesel in iznenaden je bil nad svojo novo iz-
najdbo, ki jo je zadel čisto slučajno. Pa ni imel časa,
da bi mnogo mislil nanjo.

Na bregu trdo ob vodi je ležala levinja, pod njenimi
kremplji je krvavel mladič. Ljuto je ometala z repom,
njene žareče oči so sledile vsaki Trzanovi kretnji. Ča-
kala je, kedaj pride na suho.

Pa Trzan ni imel takih namenov.

Visoko je dvignil glavo nad vodo in z gnal v lesov-
je krik, ki je v Kršakovel rodu pomenjal klic na pomoč.
In pridjal je še tudi svarilni klic, ki bi naj rešitelje
opozoril na nevarno bližino sovražnikovo.

Gotovo ste že opazili, da imajo živali svoje klice in
krike. Kličejo in vabijo se z njimi, opominjajo se na
preteče nevarnosti, svarijo se pred sovražnikom. Vsaka
vrsta živali ima svoje posebne glasove. Zlasti so taki
klici in opomini razviti med živalmi, ki žive v divjini.

Tudi Kršakov rod je imel svoje posebne glasove in
klice in njihov belokoži gost se je že v zgodnji mladosti
naučil tega »jezika«.

Koj je že tudi prišel na njegov krik odgovor iz goz-
da in par trenutkov pozneje je privršalo trideset do
štirideset orjaških živali po drevju na kraj nesreče.

Vsem na čelu je hitela Kala. Spoznala je glas svo-
jega mladiča-najdenčka in zbala se je, da se mu je
zgodila nesreča.

Dasi je bila Sabora močnejša in za boj bolj ob-